

Voorzover de hier gepresenteerde artikelen een gemeenschappelijk thema hebben, is dat wel het strategisch belang van instellingen van HO. Door nieuwe wetgeving hebben instellingen meer handelingsvrijheid om onderwijskundige vernieuwingen door te voeren en nieuwe programma's te starten. In het algemeen kunnen zij een beleid voeren waarmee zij zich profileren. Dit betekent dat men meer dan vroeger over de muren van de eigen instelling moet heen kijken. Men zal moeten weten wat er op andere instellingen gebeurt en wat er op de arbeidsmarkt gaande is.

Wat dit laatste betreft biedt de stijgende omvang van bedrijfsopleidingen van de laatste jaren een gelegenheid voor het hoger onderwijs om hun betrokkenheid hierbij te vergroten. De sterke kant van het HO is het aanbieden van opleidingen met een meer algemene transferwaarde, opleidingen waaraan volgens *Kwantes et al.* zeker behoefte bestaat. Zij gaan in hun bijdrage in op de mogelijkheden om bij de ontwikkeling van onderwijsprogramma's beroeps- en/of functieprofielen te hanteren.

De omvangrijke fusie-operatie in het HBO is gericht op zowel bestuurlijke als onderwijskundige versterking van hogescholen. *Goedegebuure & Vos* analyseren het verloop van deze tamelijk spectaculair verlopen operatie. Naar hun oordeel ligt verdere samenwerking op onderwijsinhoudelijk terrein zowel binnen gefuseerde instellingen als daartussen in de lijn der verwachting. Om deze reden zou ook fusie tussen HBO en WO niet al bij voorbaat moeten worden uitgesloten. *Polak & Wijnen* bepleiten het openhouden van die mogelijkheid als onderdeel van een vrije strategische keuze van instellingen.

Tenslotte stellen *Koelman & De Vries* het gelanceerde idee van een missiebudget, waarbij het gaat om een bekostigingsinstrument waarmee instellingen zich ten aanzien van elkaar profileren, nader aan de kaak.